

תכנית מתאר כוללנית

כפר כנא

מס' 257-0451971

נספח תיירות

עורכת הנספח:

שרון בנד חברוני

עדכון דצמבר 2020

תוכן עניינים

1.	תקציר ניתוח המצב הקיים.....	3
2.	ניתוח SWOT.....	5
3.	תפיסה מרחבית.....	6
4.	סל מוקדים מוצע ע"פ פלחי שוק.....	7
5.	תמהיל אכסון לפי מתחמים.....	12
6.	קווים מנחים ועקרונות למדיניות פיתוח התיירות בכפר כנא.....	13
7.	דגשים ושלבי פיתוח.....	14
8.	שלביות הפיתוח המוצע.....	15

1. תקציר ניתוח המצב הקיים

כפר כנא נמצא בליבו של אחד המוקדים המתוירים ביותר בישראל. נצרת הסמוכה – המקום בו התבשרה ע"פ המסורת מרים על הולדתו של ישו ובה הוא גדל, מהווה את אחד המרכזים הדתיים החשובים בעולם. בנצרת מבקרים מדי שנה למעלה ממיליון מבקרים (מתוכם 800-900 אלף תיירים) ומתוכם כ- 200 עד 300 אלף מגיעים לכפר כנא במסגרת סיור מקיף במקומות הקדושים באזור הגליל המתחיל בנצרת ומסתיים ב"משולש הקדוש": הר האושר, כפר נחום וטבחה המצויים בסמיכות לכינרת.

עם זאת, בשל העדר פיתוח תשתיות תיירותיות מספקות, רמת אחזקה נמוכה של המוקדים התיירותיים הקיימים והעדר אטרקציות ושרותי מלונאות ותיירות משלימים לא מצליח הישוב למקסם את הפוטנציאל התיירותי הגלום בו.

הישוב כפר כנא הממוקם בגליל התחתון, מזוהה על פי המסורת הנוצרית עם קנה הגלילית בה על פי המסורת ביצע ישו את הנס הראשון שלו – נס היין. על פי ספר יוחנן שבברית החדשה, מצבם הכלכלי של בני הזוג שהתחתנו לא איפשר לכבד את אורחי ביין וכדי לשמח אותם, הפך ישו שישה כדים של מים לכדי יין. המעשה נחשב לנס הראשון שביצע ישו, ובעצם להתגלות הראשונה שלו לציבור, והוא שהציב את כפר כנא גבוה ברשימת יעדי התיירות הנוצרית בארץ.

במאה ה- 17 קיבל כפר כנא הכרה רשמית ע"י הוותיקן, והאפיפיור אישר רשמית כי כפר כנא הינו אכן קנה הגלילית. הכרה זו גרמה ליישוב להפוך לאתר חשוב ברשימת המקומות הקדושים לנוצרים ולמוקד עלייה לרגל. כפר כנא הינו ישוב המייצג רב שכבתיות היסטורית ודתית מרשימה:

חלק מהחוקרים מזהים את הכפר עם קנה הנזכרת בכתבי המאורות המצריים מלפני כ- 4,000 שנה. בתקופה הביזנטית היה במקום יישוב יהודי גדול ואילו בתקופה הממלוכית (לפני כ- 800 שנה) כבר היו רוב תושבי הכפר נוצרים. היום מרבית התושבים הינם מוסלמים. למרבה הצער ולמרות הרב שכבתיות המרשימה של הישוב, בגרעין העתיק של הכפר נותרו רק מעט שרידי מבנים קדומים ומערות קברים המהווים עדות וזכר לכל הקהילות שעיצבו את דמותו לאורך ההיסטוריה.

על אף הפוטנציאל הצלייני הגדול של הישוב, ניכר כי החוויה התיירותית המסופקת היום על ידי הישוב הינה דלה ומבוססת אך ורק על כוח המשיכה הגבוה של כנסיית החתונה וכנסיית גיאוגריוס הקדוש. ניתוח התפקוד התיירותי של הישוב מצביע מחד על פוטנציאל בלתי מבוטל לפיתוח ומאידך על אתגרים וחסימים משמעותיים המעכבים את היכולת לממש פוטנציאל זה:

- העדר ניהול תיירות מקצועי - כפר כנא רחוקה מלממש את הפוטנציאל התיירותי הטבעי שלה משום שנושא התיירות מתנהל מכוח אינרציה טבעית, ללא תכנון תיירותי וללא טיפול מקצועי במרכיבי המוצר התיירותי.
- בעיות תנועה וחינה לתיירות הקבוצתית - עיקר התיירות המגיעה לכפר כנא הינה קבוצתית ונשענת על תנועת אוטובוסים מאסיבית. תשתיות החניה עבור האוטובוסים הינן בעייתיות והתכנון הנוכחי של המועצה עלול להחמיר את המצב עוד יותר מאחר ובכוונתם ליצור נקודת הורדה והעלאה לנוסעים שתאפשר עצירה של אוטובוסים בכל

רגע נתון. יתירה מכך, תחת לחץ לוחות הזמנים המנחה את התיירות הקבוצתית, הכוונה ליצור חניית אוטובוסים מרוחקת באזור התעשייה עלול לגרום לסוכנויות התיירות לבחור לא לעצור כלל בכפר כנא ולדלג על הישוב.

- תשתיות פיזיות בעייתיות וחוות תיירות דלה – כפר כנא לא מציע כיום לתיירים סיבות להאריך את שהותם בישוב מעבר לביקור בכנסיות. חסרים תכנים משלימים לחווית הביקור בכנסיות. רחוב הכנסיות בעל חזות מוזנחת, כמעט ללא שילוט מתאים, מלא ברכבים חונים המפריעים לתנועה ולשדה הראייה, רמת ניקיון נמוכה ומסחר ברמה ירודה. הליכה רגלית מאזור המעיין עד לשביל הכנסיות כרוכה בירידה לכביש והליכה של מקטעים נטולי מדרכות תוך סיכון בטיחותי ניכר ובוודאי שאינה מאפשרת מעבר של קבוצות.

- העדר מקומות לינה – הישוב כמעט ואינו מספק כיום פתרונות הלנה. נקודה זו מכבידה מאוד בייחוד על המטיילים העצמאיים והמטיילים העוברים דרך הישוב בשביל ישו ומחייבת אותם לנטוש את הישוב לאחר ביקור.

- אין מסעדות המהוות עוגנים קולינריים תיירותיים משמעותיים - בישוב פועלת רק מסעדה אחת שיש לה מוניטין אזורי משמעותי. אין שירותי הסעדה המתאימים לתיירות קבוצתית. אין לשכת מידע, אין שירותי הדרכה מקומיים ואין שירותים ציבוריים המהווים תשתית תיירותית בסיסית.

- פגיעה מתמשכת באופי הגלעין ההיסטורי של הכפר - גלעין הכפר הקדום פגיע מבחינה מרקמית ואין אכיפה לגבי שימור אופיו האדריכלי. לדוגמה, הסראייה שנבנתה ע"י בנו של דאהר אלעומר על סף התמוטטות.

2. ניתוח SWOT

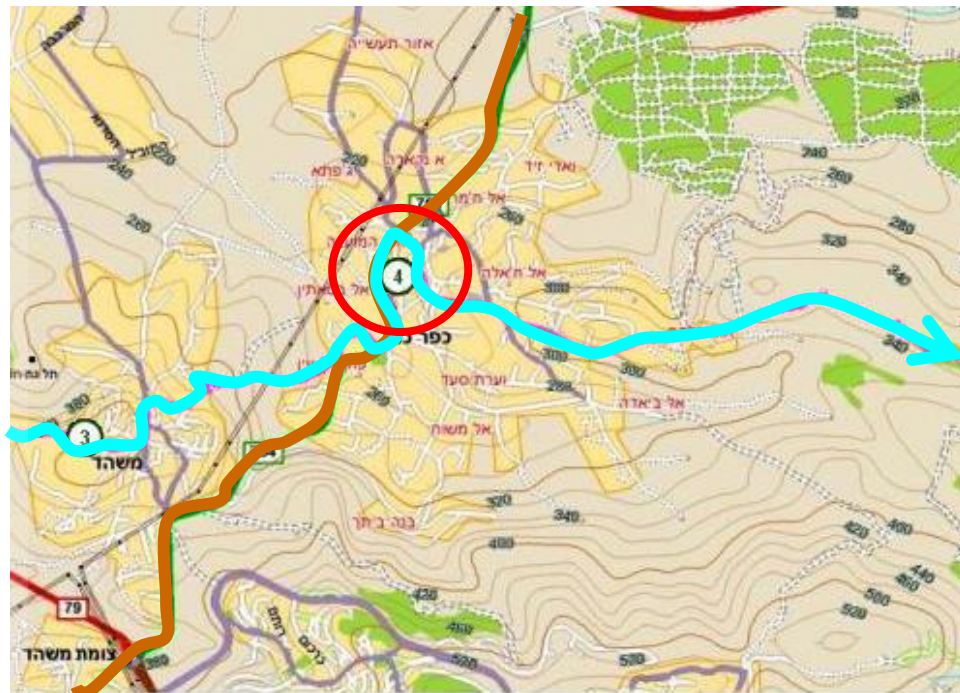
חולשות	חוזקות
- רמת התשתיות התיירותיות ירודה. - החיבור בין המוקדים הקיימים והעתידיים קשה בגלל שהתנועה במקטע הדרך בין המעיין לשביל הכנסיות בעייתית מאוד. - שביל הכנסיות אינו ציר שוטטות נקי מתנועה וחניית רכבים. - תנועת האוטובוסים בכפר הפכה למטרד שאין בצידו הכנסה כלכלית משמעותית לישוב. - אזור החנייה התפעולי לאוטובוסים ולרכבי תיירים מלא במכוניות חונות המקשות על הורדה והעלאת נוסעים. - אין שירותי תיירות משלימים כגון שילוט תיירותי, שירותים ציבוריים, לשכת מידע תיירותי וכיוב'. - אין חוויות תיירותיות משלימות שגורמות לתיירים לשהות בכפר מעבר לביקור בכנסיות ולהוציא כסף. - רמת המסחר התיירותי נמוכה. - היצע שירותי ההסעדה בכפר דל ואין לקבוצות איפה לאכול. - כמות שירותי הלנה בכפר מזערית ולא קיימים מתקני מלונאות בישוב היכולים להכיל אפילו קבוצות קטנות. - העדר תיירות פנים משמעותית. - פוטנציאל כלכלי מוגבל. - העדר הכשרה בפיתוח תיירותי הן ברמת המועצה והן ברמת התושבים. - קושי בגיוס תקציבים והון לפיתוח מיזמי תיירות.	- אתרים צליינים בעלי חשיבות רבה וסיפור מסגרת אטרקטיבי - רמת מודעות גבוהה לכפר כנא ולמסורת שהוא מייצג ברמה גלובלית - הימצאות על נתיבי הטיול הצליינים המאורגנים. - קירבה רבה למוקד על צלייני - נגישות טובה למכלול רחב של אתרים תיירותיים משלימים. - המעבר של שביל ישו בתוך ליבת הישוב - מיזם תיירות חברתי חקלאי הצובר מוניטין ובעל פוטנציאל התרחבות משמעותי
איומים	הזדמנויות
- רגישות ענפית עכב המצב הגיאוגרפי. - רגישות על רקע מתיחות פנים ישראלית במקרה של עימות במגזר הערבי. - עיקר הפוטנציאל מבוסס על תיירות קבוצתית צליינית שנוטה למשאבי זמן ותקציב מוגבלים יחסית.	- מחסור במקומות לינה כפרית ויח' אירוח למטיילי שביל ישו. - פיתוח מרכז מבקרים חוויתי ייחודי שיעמיק את החוויה התיירותית ויספק מוצרים תיירותיים משלימים. - פוטנציאל רב לתיירות ביתית המבוססת על פולקלור, הסעדה ואירוח והגברת התעסוקה בקרב אוכלוסיות חסרות השכלה מקצועית פורמלית. - הקמת עמותת התיירות המקומית יכולה לסייע רבות בפיתוח הענף ואיגום כל הגורמים המעוניינים לעסוק בו.

מתוך ניתוח המצב הנוכחי מוצע לפתח תכנית תיירות כוללת לישוב שתבוסס על העקרונות הבאים:

3. תפיסה מרחבית

מוצע לפתח בכפר כנא שני צירים תיירותיים מרכזיים שליבת המפגש ביניהם סביב גלעין הכפר הקדום, בכרם א-ראס ובמעין הכפר יוצרת מסלול שוטטות מעגלי המרכז את מרבית מוקדי העניין ביישוב:

1. **ציר החתונה, האהבה והנסים** - ציר דרום- צפון על תוואי כביש 754 מהווה ציר תנועה ממונעת המוביל תיירים מנצרת ועד כביש 77. בתוך ציר זה יש לפתח את המקטע בין מעיין הכפר למוצא שביל הכנסיות סמוך לבניין המועצה באופן שיאפשר פיתוח של תשתיות מסחר והסעדה מוטות תיירות.
2. **ציר לב הכפר היסטורי** - ציר מזרח-מערב מציפורי דרך משהד ועד פאתי הישוב המהווה ציר טיול רגלי עבור תרמילאים והולכי שביל ישו. בתוך ציר זה רצוי לפתח מוקדים שונים בפאתי השביל לשימושי תיירות חקלאית וקמפינג ובתוואי העובר בגלעין הקדום של הכפר מסחר, הסעדה ואכסון תיירותי בסגנון Homestay.

ליבת המוקדים התיירותיים

— ציר האהבה החתונה והנסים (754)
— ציר לב הכפר (דרך ישו)
—

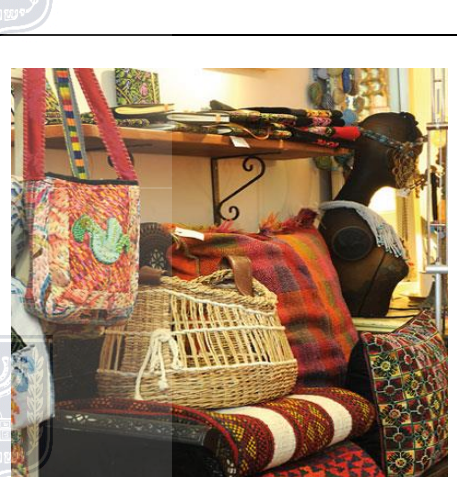

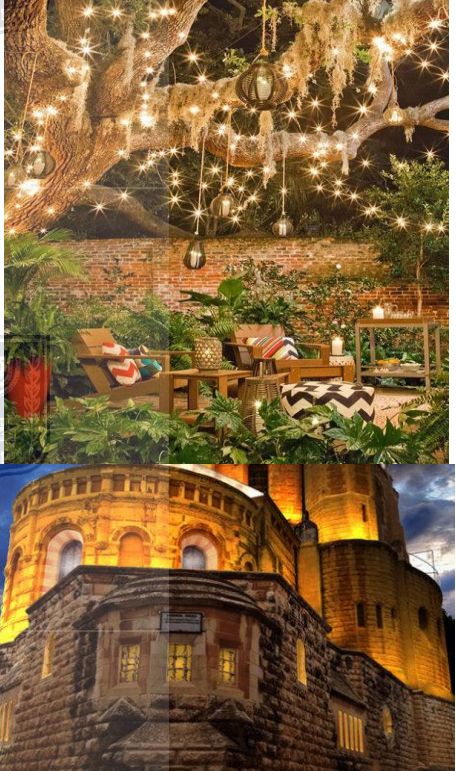
4. סל מוקדים מוצע ע"פ פלחי שוק

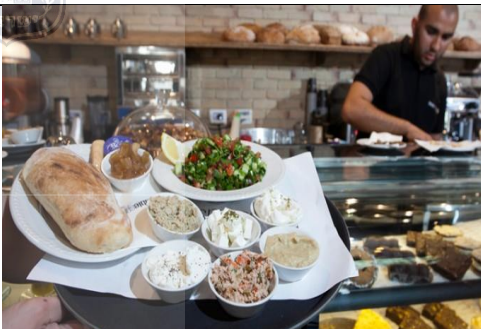
(* FIT (Free independent tourists) - תיירות הבודדים העצמאיים

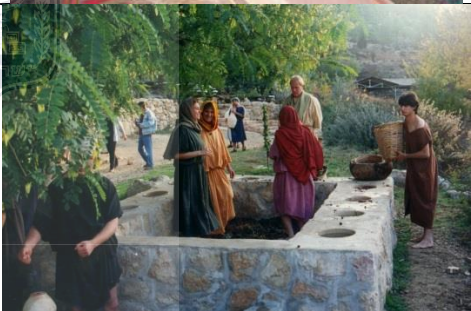
דוגמה ויזואלית	קהל יעד	מתחם בתכנית	תוכן וסוג הפעילות והתשתיות המוצע	מתחם או מוקד תיירות
 	FIT * תיירות נכנסת, FIT תיירות מקומית, קבוצות	1	חידוש המעיין בצורה אותנטית יותר תוך חידוש הזרמת המים.	המעיין מרכז המבקרים
 	FIT תיירות נכנסת, FIT תיירות מקומית, קבוצות, תיירות חינוכית	1	מרכז להדגמת עבודות מסורתיות כולל ממכר סדנאות לשירה ודבקה	מרכז מבקרים

מתחם או מוקד תיירות	תוכן וסוג הפעילות והתשתיות המוצע	מתחם בתכנית	קהל יעד	דוגמה ויזואלית
	מרכז מבקרים אינטרקטיבי			
	שרותי הסעדה			
	שירותים ציבוריים			
שביל הכנסיות	הכנסיות	1	FIT תיירות נכנסת, FIT תיירות מקומית, קבוצות	
	חנויות סדנה			

	דוגמה ויזואלית	קהל יעד	מתחם בתכנית	תוכן וסוג הפעילות והתשתיות המוצע	מתחם או מוקד תיירות
 				תאורה ייחודית	
				סיפורי המסורת וציורי קיר בנתיב השביל	
				חנויות מזכרות, יין, שמן ותוצרת מקומית	

מתחם או מוקד תיירות	תוכן וסוג הפעילות והתשתיות המוצע	מתחם בתכנית	קהל יעד	דוגמה ויזואלית
דרך 754	מסעדות	1, 2	FIT תיירות נכנסת, FIT תיירות מקומית, תיירות קבוצות קטנות.	
	מסחר			
	מלונאות (מקודם במגרש הציבורי הסמוך למועצה)	2	FIT תיירות נכנסת, FIT תיירות מקומית, תיירות קבוצות.	
גלעין הכפר הקדום	אירוח ביתי (Homestay) והסעדה ביתית		FIT תיירות נכנסת, קבוצות קטנות מקומיות ומחו"ל	
	סיורים מומחזים ומספרי סיפורים		קבוצות מקומיות וקבוצות מחו"ל	

מתחם או מוקד תיירות	תוכן וסוג הפעילות והתשתיות המוצע	מתחם בתכנית	קהל יעד	דוגמה ויזואלית
	סדנאות לעבודות מסורתיות (קליגרפיה, ערבסק)		קבוצות	
כרם א-ראס	פארק ארכיאולוגי ייחודי ומוזיאון חי חוויתי עם סדנאות לעבודות מסורתיות	2	FIT תיירות נכנסת, FIT תיירות מקומית, קבוצות ותיירות חינוכית	
שטחים חקלאיים צמודי דופן לישוב על תוואי שביל ישו (מומלץ באזור המזרחי ביציאה מכפר כנא להמשך המסלול)	קמפינג משולב	2, 6, 8	טיילי שביל ישו, FIT תיירות נכנסת, FIT תיירות מקומית	
	מיזמי תיירות חקלאית – הפקת שמן, בישולי שדה, רעיית צאן, טיולי חמורים, קטיף תבלינים		קבוצות נכנסות ומקומיות	

מתחם או מוקד תיירות	תוכן וסוג הפעילות והתשתיות המוצע	מתחם בתכנית	קהל יעד	דוגמה ויזואלית
				

5. תמהיל אכסון לפי מתחמים

- מתחם 2 - מלון של כ- 100 חדרים (בתכנון) במרכז האזורי ליד בניין המועצה (מתחם 2).
- מתחם 9 - אפשרות למלונות בדרג C בשטח לשימושים מעורבים בפאתי היישוב הצפוניים בסמיכות לכביש 77 בהיקף של 11-24 חדרים.
- בכל המתחמים - אפשרות לחדרי אירוח ביחידות מגורים HOMESTAY הן בגלעין הכפר והן בשכונות חדשות – התכנית לא מגבילה את היקף יחידות האירוח בתחומי התכנית אם זאת, מומלץ כי לכל יחידת מגורים יתאפשרו עד 10 יח' אירוח.
- בקו התפר המזרחי בין מתחמים 6 ו-8 - אפשרות לחניון קמפינג משולב - מתחם לכ- 50 אוהלים בהקמה עצמית וכ- 4 אוהלי קבע (25 מיטות בכ"א). מוצע למקם את הקמפינג בנקודת המוצא המזרחית מהישוב על הנתיב של "שביל ישו".

6. קווים מנחים ועקרונות למדיניות פיתוח התיירות בכפר כנא

לצורך מיצוי המלא של הפוטנציאל התיירותי הקיים בכפר כנא, פיתוח התיירות צריך להתבסס על הקווים המנחים והעקרונות הבאים:

1. **מיקום** - הליבה התיירותית של הישוב נמצאת בגלעין הקדום של הכפר ובכרם א-ראס ובהם נמצאים מוקדי העניין והמשיכה המרכזיים המצויים ביישוב (מתחמי תכנון 1 ו-2).
2. **קהלים** - הפעילות התיירותית בכפר כנא צריכה לפנות לשני סוגי קהלים מרכזיים: תיירות צליינית ותיירות תרבות המעוניינת לחוות את הנרטיבים הקשורים בפולקלור ובתרבות המקומית, המורשת הגלילית, קולינריה, עבודות מסורתיות, חקלאות תיירותית ועוד.
3. **גיוס ורתימת הקהילה לפיתוח תיירותי** - פיתוח החוויה התיירותית בכפר כנא יכולה להתבסס רק על פיתוח יוזמות Grass Routes שישלבו את הקהילה המקומית (CBT- Community Based Tourism). מהלך כזה דורש העצמה קהילתית והכשרה של יזמים מקומיים וכן תימרוץ ועידוד היזמות מקומית לפיתוח עסקי התיירות ושירותים נלווים כמו מסחר, הסעדה ומלונאות.
4. **שימור מסורות והעצמת האוטנטיות הקהילתית** – שמירה על נרטיבים מקומיים ומסורות והעצמתם כחלק מפיתוח התוכן התיירותי. מוצע לפתח מסורות אותנטיות שהשתמרו כמו חידוש נדרים בכנסיית החתונה ופסטיבל הרימון ולהעצים אותם לכדי אירוע רחב היקף ובעל אופי תיירותי.
5. **הסדרה** - כדי לממש את הפוטנציאל של מוקדי העניין ולחזק את החוויה התיירותית, יש לייצר תוואי תיירות מסודר ומטופח המבוסס על שביל הכנסיות, המעיין, כרם א-ראס ו"שביל ישו" ולשזור אותם לידי חוויה מובחנת בעלת נרטיב ברור.
6. **יצירת תנאי סף לפיתוח תיירותי** –
 - א. שיפור התשתיות והחזות של המוקדים התיירותיים והמרחב הסובב אותם.
 - ב. הוספת תשתיות תיירותיות משלימות החסרות כיום כגון: שירותי אכסון, שירותי הסעדה, חניית אוטובוסים, מרכז מידע וכיב'.
7. **קישוריות והליכטיות** - פיתוח צירי שוטטות רגלית שיחברו המוקדים התיירותיים ויאפשרו שוטטות נעימה וחוויתית (Walkability).
8. **הבטחת עתודות הקרקע לתיירות ובכלל זה לאכסון תיירותי בתכנית** – יש למנוע המרת שטחי התיירות לשימושים אחרים, על מנת למנוע אבדן של פוטנציאל פיתוח התיירות ביישוב. חשובה במיוחד השמירה על פוטנציאל פיתוח פארק ארכיאולוגי בתחום גבעת קנא ההיסטורית באזורים הבלתי מבונים, כבסיס לאתר תיירותי בעל חשיבות עולמית.
9. **טיפול כלכלה מקומית מקיימת** - מינוף יזמות מקומית קטנה וזעירה באמצעות יצירת הזדמנויות לפיתוח עסקי תיירות ביתית.
10. **שיתוף פעולה אזורי** – יצירת מגוונים אזוריים לשיתוף פעולה תיירותי יישובי הסביבה לצורך איגום משאבים, הגברת נפחי הפעילות ויצירת שיתופי פעולה בתחום השיווק, הפרסום והאירועים.

שילוב העקרונות הללו יכול לתרום רבות לשבירת הדינמיקה הקיימת לפיה ליישוב אין צביון תיירותי ואין פעילות תוכן תיירותית אטרקטיבית. במצב הנוכחי בו אין כמעט חוויות ותכנים תיירותיים אטרקטיביים נוצר קיבעון המאפיין בפעילות עסקית ברמה תיירותית נמוכה בלבד והעדר יוזמה לפיתוח עסקים בעלי אופי תיירותי אטרקטיבי ועובדה זו גורמת לכך

שתעשיית התיירות ביישוב אינה מתגבשת לכדי ענף בעל נפח פעילות משמעותי שיכול לאפשר שינוי במצב הכלכלה והתעסוקה המקומית.

7. דגשים ושלבי פיתוח

- כדי לחזק את החוויה התיירותית בכפר כנא, נדרש בראש ובראשונה לבצע תהליך שיחדד את חזון תיירותי וסיפור מסגרת עליו יבוסס הפיתוח והשיווק של הישוב.
- הפיתוח התיירותי של מוקדי התיירות לא יכול להתבצע במנותק מפיתוח המרחבים המקיפים אותם.
- פיתוח הענף התיירותי כבסיס כלכלי משמעותי ביישוב מחייב את המועצה להקים מערך תומך מתמחה **שיעסוק** בפיתוח התשתיות הפיזיות, גיוס משאבים ותקציבים, בפיתוח העסקי, בעידוד היזמות וסיוע לבעלי העסקים הקטנים וביצירת מנגנוני שיווק וקידום שיספקו מעטפת לכלל הפעילות.
- פיתוח המערך התיירותי צריך ללכת יד ביד עם תהליכי ההעצמה קהילתיים, עידוד יזמות מקומית וכלכלה מקומית מקיימת.
- חשוב לנסות ולייצר שיתופי פעולה איזוריים עם מוקדי תיירות נוספים משמעותיים כגון נצרת וציפורי כדי להגדיל את האטרקטיביות ולייצר הצעות ערך טובות יותר עבור קהלי היעד השונים.

8. עקרונות שלביות הפיתוח המוצע

הערה: זו השלביית המוצעת עבור פעילות התיירות בניהול המועצה המקומית. עם זאת, יתכן שיזמות פרטית ו/או ניצול הזדמנויות שיתוו יובילו בפועל למימוש חלקים מהתכנית שלא ע"פ שלבים אלו.